

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/108/2000

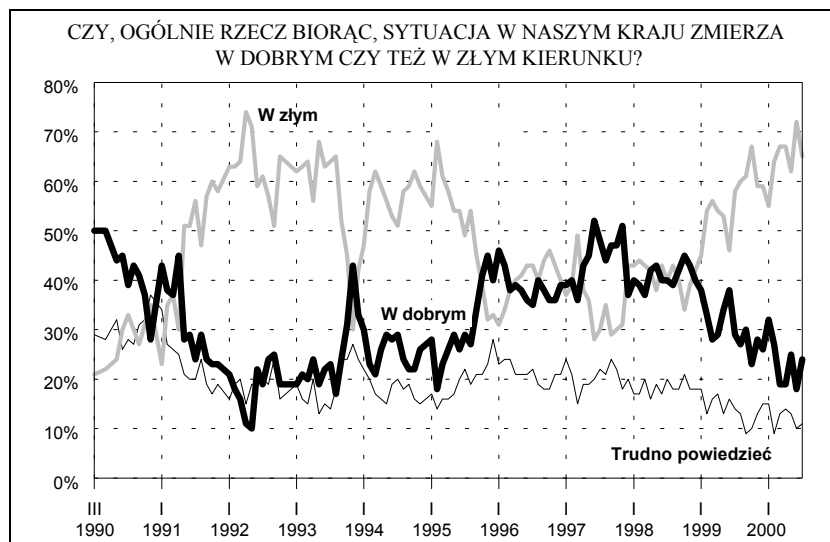
NASTROJE SPOŁECZNE W LIPCU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ W lipcu poprawiły się oceny rozwoju ogólnej sytuacji w kraju. Przybyło (z 18% do 24%) ankietowanych, którzy uważają, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku, ubyło zaś (z 72% do 65%) oceniających ją negatywnie.

- ◆ Znacznie mniej krytyczne niż przed miesiącem są opinie o sytuacji politycznej w kraju. Odnotowujemy wyraźny spadek (z 63% do 50%) odsetka ocen negatywnych oraz wzrost ocen neutralnych (z 25% do 33%) i - w mniejszym stopniu - pozytywnych (z 4% do 7%). Nadal jednak połowa ankietowanych wyraża niezadowolenie z sytuacji politycznej.
- ◆ Mniej negatywne niż w czerwcu są także opinie o sytuacji gospodarczej Polski - zmalał (z 64% do 58%) odsetek ocen krytycznych, wzrósł natomiast neutralnych (z 25% do 30%). W dalszym ciągu jednak dominuje niezadowolenie ze stanu gospodarki.
- ◆ Stabilne pozostają ogólne opinie o sytuacji w zakładach pracy ankietowanych. Nie zmieniły się również opinie o poziomie życia respondentów i ich rodzin. W stosunku do czerwca badani nieco mniej krytycznie oceniają sytuację materialną własnych gospodarstw domowych.
- ◆ Nieco mniej pesymistyczne niż w poprzednim miesiącu są przewidywania dotyczące rozwoju w najbliższym roku ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej. Nie zmieniły się prognozy odnoszące się do stanu gospodarki, kondycji zakładów pracy respondentów oraz poziomu życia ich rodzin.

Po czerwcowym spadku nastrojów społecznych, związanym m. in. z kryzysem rządowym i rozpadem koalicji AWS-UW, w lipcu odnotowujemy pewną poprawę. Przede wszystkim zmieniły się na lepsze opinie odnoszące się do rozwoju ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej, które przed miesiącem były wyjątkowo krytyczne. Mniej negatywne niż w czerwcu są również oceny sytuacji gospodarczej, a od wielu miesięcy stabilne pozostają opinie o sytuacji w zakładach pracy respondentów. W porównaniu z sondażem czerwcowym nieco mniej krytycznie oceniają ankietowani sytuację materialną własnych gospodarstw domowych. Nie zmieniły się opinie o poziomie życia respondentów i ich rodzin.

Nieco mniej pesymistyczne niż przed miesiącem są również przewidywania dotyczące rozwoju w najbliższym roku ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej. Nie zmieniły się prognozy odnoszące się do stanu gospodarki, kondycji zakładów pracy respondentów oraz poziomu życia ich rodzin.

OCENY

W stosunku do czerwca poprawiły się oceny rozwoju ogólnej sytuacji w kraju¹. Wzrósł (o 6 punktów) odsetek ankietowanych, którzy uważają, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku, zmalał zaś (o 7 punktów) będących przeciwnego zdania. Zmniejszyła się przewaga ocen negatywnych nad pozytywnymi, opinie powróciły do stanu notowanego przed kryzysem koalicyjnym. Nadal jednak wyraźnie przeważają oceny krytyczne.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (122) przeprowadzono w dniach od 29 czerwca do 4 lipca 2000 roku na 1036-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999						2000					
	w procentach											
W dobrym	27	30	23	28	26	32	27	19	19	25	18	24
W złym	60	61	67	59	59	55	64	67	67	62	72	65
Trudno powiedzieć	13	9	10	13	15	13	9	13	14	13	10	11

W większości grup społeczno-demograficznych zdecydowanie przeważają opinie, że sytuacja w Polsce zmierza w złym kierunku. Wyjątek stanowią uczniowie i studenci oraz osoby zadowolone z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych - wśród nich odnotowujemy przewagę ocen pozytywnych, a także badani z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, wśród których odsetki przeciwnych opinii się równoważą. Ogólnie rzecz biorąc, aprobatę rozwoju ogólnej sytuacji w kraju najczęściej wyrażają ankietowani znajdujący się w dobrym położeniu społecznym - uczniowie i studenci, osoby najlepiej wykształcone i sytuowane, zadowolone ze swoich warunków materialnych, mieszkańcy wielkich aglomeracji miejskich. Natomiast im gorsze jest położenie badanych i mniejsza miejscowość, w której mieszkają, tym częstsze przekonanie, że sytuacja w Polsce zmierza w złym kierunku. Opinię taką szczególnie często wyrażają rolnicy (91%), respondenci najgorzej sytuowani (85%), bezrobotni (83%), badani z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (72% i 73%), a także robotnicy (74%), mieszkańcy wsi (76%).

Oceny w tej sprawie są zróżnicowane także w zależności od orientacji politycznej respondentów oraz deklarowanych przez nich sympatii partyjnych - prawicowe poglądy polityczne wiążą się ze znacznie większą akceptacją, natomiast lewicowe wyraźnie sprzyjają krytycyzmowi.

Największą aprobatę kierunku rozwoju sytuacji w kraju nadal rejestrujemy w elektoracie UW (w tej grupie oceny nie uległy zmianie w stosunku do czerwca) oraz wśród potencjalnych wyborców AWS, których opinie wyraźnie się poprawiły (wzrost ocen pozytywnych o 13 punktów, spadek negatywnych o 11 punktów). W obu tych elektoratach

przeważają opinie pozytywne, natomiast wśród wyborców pozostałych partii oraz osób niezdecydowanych i niezamierzających brać udziału w ewentualnych wyborach nadal zdecydowanie dominuje krytycyzm.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju*			
	dobry		zły	
	VI 2000	VII 2000	VI 2000	VII 2000
	w procentach			
UW	61	63	32	31
AWS	37	50	48	37
SLD	11	17	81	73
PSL	8	15	87	83
Niezdecydowani	15	21	67	62
Niezamierzający głosować	12	15	83	76
* Pominięto „trudno powiedzieć”.				

Znacznie mniej krytyczne niż przed miesiącem są opinie o sytuacji politycznej w kraju. Odnotowujemy wyraźny spadek (o 13 punktów) odsetka ocen negatywnych oraz wzrost ocen neutralnych (o 8 punktów) i - w mniejszym stopniu - pozytywnych (o 3 punkty). Zmalała przewaga ocen negatywnych nad pozytywnymi, a opinie powróciły do poziomu z kwietnia. Nadal jednak połowa ankietowanych wyraża niezadowolenie z sytuacji politycznej w Polsce.

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999					2000						
	w procentach											
- dobra	9	9	6	10	8	8	8	5	5	9	4	7
- ani dobra, ani zła	36	36	35	38	40	41	37	32	34	36	25	33
- zła	44	45	50	43	44	42	47	52	51	44	63	50
Trudno powiedzieć	11	10	9	9	8	9	8	10	9	11	8	10

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych negatywne oceny sytuacji politycznej zdecydowanie przeważają nad pozytywnymi. Krytyczne opinie najczęściej wyrażają - z jednej strony - badani z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, osoby lepiej sytuowane, z drugiej natomiast - robotnicy, renciści, respondenci niezadowoleni z własnych warunków materialnych. Negatywne oceny bardzo często odnotowujemy również wśród mieszkańców wielkich aglomeracji miejskich, najrzadziej zaś wśród ludności małych miast. Przekonania polityczne ankietowanych prawie nie różnicują opinii o sytuacji politycznej w kraju.

Mniej negatywne niż w czerwcu są także opinie o sytuacji gospodarczej Polski - zmalał (o 6 punktów) odsetek ocen krytycznych, wzrósł natomiast neutralnych (o 5 punktów). Zmniejszyła się przewaga ocen negatywnych nad pozytywnymi, opinie wróciły do stanu notowanego przed kryzysem koalicyjnym. W dalszym ciągu jednak dominuje niezadowolenie ze stanu gospodarki.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999						2000					
	w procentach											
- dobra	8	10	8	10	10	12	12	7	8	9	6	8
- ani dobra, ani zła	26	27	28	34	33	33	30	28	28	26	25	30
- zła	60	60	60	53	52	50	55	61	59	60	64	58
Trudno powiedzieć	6	4	4	3	5	5	3	4	5	5	5	4

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych negatywne oceny sytuacji gospodarczej zdecydowanie przeważają nad pozytywnymi. Krytyczne opinie o gospodarce najczęściej wyrażają bezrobotni (72%), respondenci najgorzej sytuowani i niezadowoleni ze swoich warunków materialnych (po 73%), rolnicy (73%) i robotnicy niewykwalfikowani (71%). Częstsze są one wśród mieszkańców wsi oraz osób z wykształceniem podstawowym czy zawodowym niż wśród mieszkańców miast i badanych z wykształceniem średnim i wyższym. Najmniej krytyczni, a zarazem najczęściej dobrze oceniający stan gospodarki są

uczniowie i studenci (38% ocen negatywnych i 21% pozytywnych), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (odpowiednio: 38% i 15%), osoby zadowolone ze swoich warunków materialnych (38% i 20%), najlepiej sytuowane (41% i 15%), z wyższym wykształceniem (40% i 15%), a także najmłodszy respondenci w wieku od 18 do 24 lat (44% i 13%). Opinie o sytuacji gospodarczej zależą również od poglądów politycznych. Badani deklarujący orientację pravicową są znacznie mniej krytyczni niż osoby o poglądach lewicowych.

Na poziomie ogólnym od wielu miesięcy stabilne pozostają opinie o sytuacji w zakładach pracy respondentów. Są one wyraźnie podzielone - niemal jedna trzecia aktywnych zawodowo (31%) ocenia kondycję swojego zakładu pozytywnie, nieco więcej osób (35%) określa ją jako przeciętną i tyle samo osób wyraża się o niej krytycznie (34%). Opinie te różnią się jednak w zależności od sektora gospodarki, w którym usytuowane są zakłady. Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem najlepiej oceniają sytuację swoich zakładów (44% ocen pozytywnych, wzrost w stosunku do czerwca o 8 punktów). Gorzej oceniana jest kondycja spółek o własności mieszanej - prywatnej i państwowej oraz instytucji państwowych i publicznych (w obu przypadkach ubyło ocen pozytywnych). Niezmiennie najbardziej krytyczne opinie na temat sytuacji swoich miejsc pracy mają rolnicy indywidualni.

Opinie o sytuacji w zakładach pracy zależą przede wszystkim od poziomu wykształcenia, dochodów przypadających na osobę w rodzinie, oceny warunków materialnych gospodarstwa domowego. Wyraźną przewagę ocen pozytywnych nad negatywnymi rejestrujemy wśród badanych znajdujących się w najlepszym położeniu społecznym - mających wyższe wykształcenie, najlepiej sytuowanych, zadowolonych ze swoich warunków materialnych, wśród przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracujących na własny rachunek poza rolnictwem. Najmniej zadowoleni z kondycji swoich miejsc pracy są natomiast respondenci z wykształceniem podstawowym, badani osiągający niskie dochody, źle oceniający własne warunki materialne, mieszkańcy wsi, a przede wszystkim rolnicy, wśród których ponad trzy czwarte określa sytuację swojego gospodarstwa jako złą, a nikt nie ocenia jej pozytywnie.

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999						2000					
w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)												
N=	537	570	559	556	549	562	550	644	509	555	550	496
– dobra	32	27	31	33	32	32	29	31	30	30	31	31
– ani dobra, ani zła	27	33	26	30	30	30	31	33	31	33	31	35
– zła	40	37	40	35	35	35	37	33	36	34	36	34
Trudno powiedzieć	1	3	3	2	4	3	2	3	3	3	2	1
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych												
– dobra	29	24	24	33	26	33	30	28	23	26	35	26
– ani dobra, ani zła	32	37	32	34	33	33	34	32	34	35	28	38
– zła	38	38	39	33	38	34	35	38	38	37	36	35
Trudno powiedzieć	1	1	5	1	3	0	1	2	5	3	0	0
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej												
– dobra	52	33	37	40	41	44	30	37	37	43	38	34
– ani dobra, ani zła	16	28	27	28	31	27	36	37	34	30	27	35
– zła	30	37	33	30	22	26	33	23	28	23	32	31
Trudno powiedzieć	2	2	3	2	6	2	1	3	2	4	3	0
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem												
– dobra	38	35	49	41	41	41	45	41	40	41	36	44
– ani dobra, ani zła	38	40	25	32	31	35	32	39	30	35	40	33
– zła	23	23	25	23	25	20	21	18	27	20	23	23
Trudno powiedzieć	1	2	1	4	3	4	2	3	2	3	2	1
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych												
– dobra	0	3	2	8	14	3	5	1	1	2	1	0
– ani dobra, ani zła	6	12	5	18	23	16	13	5	19	25	21	24
– zła	94	81	90	72	64	81	82	94	80	73	74	76
Trudno powiedzieć	1	4	3	2	0	0	0	0	0	0	3	0

W stosunku do czerwca ankietowani nieco mniej krytycznie oceniają warunki materialne swoich gospodarstw domowych (4-punktowy spadek ocen negatywnych i 6-punktowy wzrost przeciętnych). Połowa ankietowanych (49%) określa je jako „ani dobre, ani złe”, niemal jedna trzecia (32%) wyraża niezadowolenie, a jedna piąta (19%) ocenia je pozytywnie. Nie zmieniły się natomiast opinie o poziomie życia ankietowanych i ich rodzin, które obecnie są bardzo zbliżone do ocen warunków materialnych gospodarstw domowych.

Tabela 6

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999					2000						
	w procentach											
- dobre	24	19	21	24	23	22	22	17	22	21	21	19
- ani dobre, ani złe	43	45	46	45	43	46	47	43	46	46	43	49
- złe	32	36	33	30	33	32	31	40	32	33	36	32

Tabela 7

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999					2000						
	w procentach											
- dobrze	25	22	22	26	23	23	24	19	23	22	21	19
- ani dobrze, ani złe	49	52	50	52	49	51	50	50	49	52	49	52
- złe	26	26	28	22	27	26	26	31	28	26	30	28
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1

Zrozumiałe, że oceny warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów i poziomu życia ich rodzin są silnie powiązane z położeniem społeczno-ekonomicznym, a także - choć słabiej - z sytuacją życiową oraz miejscem zamieszkania. Im wyższe miesięczne dochody *per capita* w rodzinie, wykształcenie, status zawodowy respondenta, tym częstsze pozytywne oceny poziomu życia i warunków materialnych własnej rodziny. Pozytywnymi opiniami wyróżniają się również uczniowie i studenci. Natomiast im gorsze jest położenie badanych, tym większy ich odsetek wyraża niezadowolenie z kondycji materialnej swoich rodzin. Szczególnie wysoki jest on wśród osób będących w najtrudniejszej sytuacji życiowej - najgorzej sytuowanych, bezrobotnych, rencistów oraz rolników. Odsetek niezadowolonych jest większy także wśród mieszkańców wsi niż miast. Dane te wskazują na silne zróżnicowanie kondycji materialnej polskich rodzin. Opinie w tej sprawie zależą również od poglądów politycznych. W grupie respondentów o przekonaniach prawicowych oceny pozytywne przeważają nad negatywnymi, natomiast wśród sytuujących swoje poglądy w centrum i na lewicy przeważa krytycyzm.

PROGNOZY

Po odnotowanym w czerwcu wzroście pesymizmu w prognozach sytuacji politycznej i gospodarczej kraju, obecnie stwierdzamy niewielką poprawę przewidywań dotyczących życia politycznego. Nieco lepsze niż miesiąc temu są też prognozy odnoszące się do rozwoju ogólnej sytuacji w Polsce. Nadal jednak przeważa opinia (44%), że w najbliższym roku sytuacja w kraju się nie zmieni, niemal jedna ósma (12%) ankietowanych wyraża nadzieję na poprawę i trzy razy więcej osób (36%) spodziewa się jej pogorszenia. Obecne prognozy nie różnią się od tych z kwietnia i maja.

Tabela 8

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999						2000					
	w procentach											
Poprawi się	13	13	11	15	12	17	14	10	11	12	10	12
Nie zmieni się	39	44	46	43	46	46	45	43	44	44	43	44
Pogorszy się	41	37	36	33	34	31	37	38	36	36	39	36
Trudno powiedzieć	7	6	7	9	8	6	5	9	9	8	8	8

Prognozy zmian sytuacji w kraju wiążą się z pozycją zawodową badanych oraz oceną warunków materialnych gospodarstwa domowego - im wyższa pozycja, lepsza kondycja materialna rodziny, tym więcej optymizmu i mniej pesymizmu w przewidywaniach dotyczących rozwoju ogólnej sytuacji w kraju. Wyjątkowo optymistyczne są także prognozy uczniów i studentów. Również prawicowe poglądy polityczne bardziej sprzyjają optymistycznym opiniom. W elektoratach partyjnych zdecydowanie najwięcej optymistów (31%) jest wśród potencjalnych wyborców AWS. W tej grupie nastąpiła w stosunku do czerwca polaryzacja opinii - obecnie jest to jedyny elektorat, w którym optymiści przeważają nad pesymistami. Wśród zwolenników UW wyraźnie pogorszyły się prognozy odnoszące się do rozwoju ogólnej sytuacji - odsetek optymistów zmalał o 13 punktów, pesymistów zaś wzrósł o 10 punktów, w efekcie opinie przeciwstawne niemal się równoważą. W pozostałych

elektoratach oraz wśród osób niezdecydowanych i niezamierzających brać udziału w ewentualnych wyborach pesymizm jest znacznie częstszy niż nadzieja na poprawę sytuacji w kraju (w ostatniej grupie niemal ośmiokrotnie).

Tabela 9

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Prognoza rozwoju ogólnej sytuacji w kraju*					
	poprawa		bez zmian		pogorszenie	
	VI 2000	VII 2000	VI 2000	VII 2000	VI 2000	VII 2000
	w procentach					
UW	34	21	46	55	13	23
AWS	24	31	46	34	19	25
SLD	7	10	42	46	46	39
PSL	6	12	36	46	52	37
Niezdecydowani	7	11	54	38	27	40
Niezamierzający głosować	5	6	41	37	50	46
* Pominięto „trudno powiedzieć”.						

Nieco mniej pesymistyczne niż miesiąc temu są też prognozy odnoszące się do sytuacji politycznej, nadal jednak połowa ankietowanych nie spodziewa się żadnych zmian, a odsetek pesymistów (21%) jest znacznie wyższy niż optymistów (14%).

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999					2000						
	w procentach											
– poprawi się	11	12	14	13	12	12	11	8	10	13	14	14
– nie zmieni się	50	51	49	55	56	57	58	54	53	57	48	50
– pogorszy się	23	24	24	20	22	19	20	26	22	17	25	21
Trudno powiedzieć	16	13	13	12	10	12	11	12	15	12	13	15

W stosunku do czerwca nie zmieniły się przewidywania dotyczące sytuacji gospodarczej w najbliższym roku. Nadal niemal połowa (47%) ankietowanych sądzi, że nie w tej dziedzinie się nie zmieni, a pesymiści (29%) ponad dwukrotnie przeważają nad optymistami (13%).

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999						2000					
	w procentach											
– poprawi się	14	15	13	17	14	16	15	10	13	13	13	13
– nie zmieni się	40	42	47	47	52	52	53	49	48	53	47	47
– pogorszy się	35	35	30	27	27	22	26	30	29	25	31	29
Trudno powiedzieć	11	9	10	9	8	10	6	10	10	9	9	11

Na poziomie ogólnym stabilne są także prognozy dotyczące kondycji zakładów pracy respondentów. Połowa aktywnych zawodowo (51%) nie spodziewa się żadnych zmian, niemal jedna czwarta (23%) przewiduje pogorszenie sytuacji, a jedna szósta (16%) wyraża nadzieję na poprawę.

Opinie w tej kwestii różnią się jednak w zależności od sektora gospodarki, w którym usytuowane są zakłady. Najkorzystniejsze są prognozy zatrudnionych w sektorze prywatnym poza rolnictwem (w tej grupie odsetek optymistów wzrósł o 9 punktów) oraz w spółkach o własności mieszanej - prywatnej i państwowej. Mniej optymistyczne są przewidywania pracowników instytucji państwowych i publicznych, wśród których zmiany są niejednoznaczne (spadek odsetka optymistów o 7 punktów i pesymistów o 4 punkty). Zdecydowanie najbardziej pesymistyczne i gorsze niż w czerwcu (spadek prognoz optymistycznych o 10 punktów) są przewidywania osób pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999					2000						
	w procentach											
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)												
N=	542	569	555	565	552	566	548	641	512	555	557	494
– poprawi się	16	20	13	20	19	17	14	15	12	17	17	16
– pozostanie bez zmian	44	49	50	47	45	51	48	50	53	50	48	51
– pogorszy się	31	23	27	26	26	22	29	25	25	24	25	23
Trudno powiedzieć	9	8	9	7	10	10	9	9	10	9	10	10
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych												
– poprawi się	13	18	15	17	15	14	9	9	10	13	20	13
– pozostanie bez zmian	48	47	47	53	45	56	56	53	55	50	48	54
– pogorszy się	28	28	30	26	32	22	28	28	26	26	25	21
Trudno powiedzieć	11	7	8	4	8	8	7	9	9	11	7	12
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej												
– poprawi się	21	21	12	16	30	25	12	17	16	22	22	22
– pozostanie bez zmian	44	56	60	44	40	47	48	56	54	49	46	51
– pogorszy się	28	18	21	33	21	22	28	16	19	19	20	20
Trudno powiedzieć	8	5	7	6	10	6	12	11	10	10	13	8
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem												
– poprawi się	21	22	15	31	23	22	26	24	13	24	13	22
– pozostanie bez zmian	49	55	58	48	51	55	50	51	53	56	58	49
– pogorszy się	20	13	19	11	16	14	17	16	24	12	16	18
Trudno powiedzieć	10	10	8	10	11	10	8	9	9	8	13	11
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych												
– poprawi się	3	12	5	17	10	12	2	2	6	3	13	3
– pozostanie bez zmian	23	36	31	33	41	37	35	40	51	40	36	47
– pogorszy się	69	46	46	47	45	46	54	58	38	57	49	48
Trudno powiedzieć	5	6	18	4	3	5	9	0	5	0	3	2

W stosunku do czerwca bez zmian pozostają przewidywania dotyczące poziomu życia respondentów i ich rodzin. Niemal co drugi badany (48%) uważa, że za rok jemu i jego rodzinie będzie się żyło tak samo jak obecnie, a pesymistów jest dwukrotnie więcej niż optymistów.

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinnie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	1999					2000						
	w procentach											
- lepiej	14	16	14	16	12	17	14	13	15	13	14	14
- tak samo	44	49	47	49	48	51	53	52	48	52	49	48
- gorzej	30	26	29	23	31	24	26	26	24	25	27	28
Trudno powiedzieć	12	9	10	12	10	8	7	9	13	10	10	10

★

★

★

Wydarzenia związane z rozpadem rządzącej koalicji spowodowały w czerwcu pogorszenie nastrojów społecznych w sferze makrospołecznej - załamały się oceny sytuacji politycznej oraz rozwoju ogólnej sytuacji w kraju, nieco pogorszyły się także oceny stanu gospodarki. Wydarzenia te negatywnie odbiły się również na społecznych prognozach dotyczących sytuacji politycznej i gospodarczej w najbliższym roku. Obecnie, po zakończeniu kryzysu koalicyjnego, obserwujemy we wszystkich tych dziedzinach poprawę nastrojów społecznych, ściślej mówiąc powrót do sytuacji sprzed kryzysu.

Kryzys koalicyjny prawie nie miał wpływu na oceny i prognozy dotyczące kondycji zakładów pracy respondentów, ich gospodarstw domowych i poziomu życia rodzin. Właśnie w tych dziedzinach, w których opinie kształtują się na podstawie własnych doświadczeń, nastroje społeczne nadal są stabilne i - co charakterystyczne - na ogół znacznie lepsze niż nastroje związane ze sferą makrospołeczną, która postrzegana jest przez pryzmat przekazów medialnych.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

(%)

	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	65	11	1036
Płeć				
Mężczyźni	27	62	11	491
Kobiety	21	68	11	545
Wiek				
18-24 lat	35	60	5	148
25-34	29	62	9	183
35-44	20	67	13	196
45-54	18	74	8	211
55-64	23	63	14	132
65 lat i więcej	22	62	16	166
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	76	10	381
Miasto do 20 tys.	25	62	13	115
20-100 tys.	29	59	12	206
101-500 tys.	27	59	13	196
501 tys. i więcej mieszk.	38	57	6	138
Wykształcenie				
Podstawowe	14	72	13	284
Zasadnicze zawodowe	18	73	10	254
Średnie	28	62	10	387
Wyższe	46	43	11	110
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	45	48	7	70
Prac. umysł. niż. szczebla	33	58	9	96
Pracownicy fiz.- umysł.	26	64	9	74
Robotnicy wykwalifikowani	17	74	9	103
Robotnicy niewykwalifik.	13	73	14	37
Rolnicy	9	91	0	40
Pracujący na własny rach.	25	59	17	46
Bierni zawodowo				
Renciści	19	68	13	129
Emeryci	21	62	17	202
Uczniowie i studenci	52	43	5	78
Bezrobotni	12	83	6	103
Gospodynie domowe i inni	18	69	13	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	23	66	11	177
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	35	57	8	85
sekt. pryw. poza rolnict.	30	60	10	192
prywatnym gosp. rolnym	11	87	2	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	10	85	5	156
276-399	22	71	6	109
400-549	25	63	12	197
550-799	25	67	8	159
Powyżej 799 zł	40	48	12	160
Ocena własnych war. mater.				
Złe	15	77	8	335
Średnie	19	67	14	503
Dobre	51	42	7	198
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	22	68	10	86
Raz w tygodniu	24	65	11	531
1-2 razy w miesiącu	22	71	7	145
Kilka razy w roku	26	62	12	180
W ogóle nie uczestniczy	27	63	10	93
Poglądy polityczne				
Lewica	20	74	7	301
Centrum	26	64	10	271
Prawica	41	46	13	232
Trudno powiedzieć	10	76	14	231

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację polityczną** w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	7	33	50	10	1036
Płeć					
Mężczyźni	7	33	55	5	491
Kobiety	6	34	45	15	545
Wiek					
18-24 lat	9	40	41	10	148
25-34	10	31	51	9	183
35-44	5	30	56	9	196
45-54	5	37	51	8	211
55-64	5	37	46	13	132
65 lat i więcej	8	26	51	15	166
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	35	49	11	381
Miasto do 20 tys.	10	39	38	13	115
20-100 tys.	7	31	51	11	206
101-500 tys.	7	32	50	10	196
501 tys. i więcej mieszk.	8	28	59	5	138
Wykształcenie					
Podstawowe	7	32	44	18	284
Zasadnicze zawodowe	7	34	50	8	254
Średnie	6	35	51	8	387
Wyższe	8	30	58	4	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	33	54	5	70
Prac. umysł. niż. szczebla	7	39	46	9	96
Pracownicy fiz. - umysł.	4	35	45	15	74
Robotnicy wykwalifikowani	2	37	55	6	103
Robotnicy niewykwalifik.	3	27	56	14	37
Rolnicy	5	45	45	6	40
Pracujący na własny rach.	9	29	50	12	46
Bierni zawodowo					
Renciści	5	28	56	11	129
Emeryci	7	29	49	15	202
Uczniowie i studenci	7	43	44	6	78
Bezrobotni	12	33	49	6	103
Gospodynie domowe i inni	12	30	43	15	55
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	2	36	51	10	177
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	4	40	48	9	85
sekt. pryw. poza rolnict.	10	31	50	9	192
prywatnym gosp. rolnym	5	42	48	5	53
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	7	27	51	15	156
276-399	10	40	45	6	109
400-549	8	37	42	13	197
550-799	4	32	56	9	159
Powyżej 799 zł	7	33	53	7	160
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	26	59	11	335
Średnie	6	38	46	10	503
Dobre	13	33	45	9	198
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	6	37	46	11	86
Raz w tygodniu	7	34	47	12	531
1-2 razy w miesiącu	6	39	49	7	145
Kilka razy w roku	9	24	60	6	180
W ogóle nie uczestniczy	4	34	52	10	93
Poglądy polityczne					
Lewica	8	33	55	4	301
Centrum	7	35	53	5	271
Prawica	9	36	49	6	232
Trudno powiedzieć	2	30	40	28	231

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację gospodarczą** w Polsce?
Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	30	58	4	1036
Płeć					
Mężczyźni	8	33	57	2	491
Kobiety	7	28	59	5	545
Wiek					
18-24 lat	13	41	44	2	148
25-34	13	34	52	1	183
35-44	6	26	64	4	196
45-54	4	30	64	1	211
55-64	5	33	58	4	132
65 lat i więcej	6	20	64	10	166
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	25	67	4	381
Miasto do 20 tys.	8	35	55	2	115
20-100 tys.	9	32	55	4	206
101-500 tys.	9	36	53	2	196
501 tys.i więcej mieszk.	13	32	50	5	138
Wykształcenie					
Podstawowe	5	22	66	7	284
Zasadnicze zawodowe	6	25	66	3	254
Średnie	9	37	53	2	387
Wyższe	15	42	40	2	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	15	45	38	2	70
Prac. umysł. niż. szczebla	11	32	54	3	96
Pracownicy fiz. - umysł.	4	44	52	1	74
Robotnicy wykwalifikowani	7	28	62	3	103
Robotnicy niewykwalifik.	0	29	71	0	37
Rolnicy	3	21	73	2	40
Pracujący na własny rach.	8	48	44	0	46
Bierni zawodowo					
Renciści	7	22	64	7	129
Emeryci	5	27	61	6	202
Uczniowie i studenci	21	41	38	0	78
Bezrobotni	2	25	72	1	103
Gospodynie domowe i inni	9	19	63	9	55
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	8	33	56	4	177
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	6	40	53	1	85
sekt. pryw. poza rolnict.	9	36	55	0	192
prywatnym gosp. rolnym	4	22	71	2	53
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	6	18	73	3	156
276-399	7	25	67	1	109
400-549	6	29	59	5	197
550-799	6	30	62	2	159
Powyżej 799 zł	15	43	41	1	160
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	19	73	4	335
Średnie	6	34	57	4	503
Dobre	20	40	38	2	198
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	8	25	64	4	86
Raz w tygodniu	7	33	57	4	531
1-2 razy w miesiącu	10	31	57	2	145
Kilka razy w roku	8	31	59	2	180
W ogóle nie uczestniczy	9	23	64	4	93
Poglądy polityczne					
Lewica	6	27	66	1	301
Centrum	10	29	60	1	271
Prawica	13	40	46	2	232
Trudno powiedzieć	2	27	60	11	231

Tabela 4. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

	(%)			
	złe	ani dobre, ani złe	dobrze	Liczba osób
Ogółem	32	49	19	1036
Płeć				
Mężczyźni	33	48	19	491
Kobiety	32	49	19	545
Wiek				
18-24 lat	26	43	31	148
25-34	28	48	24	183
35-44	42	43	16	196
45-54	32	51	17	211
55-64	25	58	17	132
65 lat i więcej	37	52	11	166
Miejsce zamieszkania				
Wieś	40	49	11	381
Miasto do 20 tys.	35	46	19	115
20-100 tys.	26	50	25	206
101-500 tys.	24	48	28	196
501 tys. i więcej mieszk.	29	50	22	138
Wykształcenie				
Podstawowe	47	45	8	284
Zasadnicze zawodowe	38	51	11	254
Średnie	24	51	25	387
Wyższe	13	43	44	110
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	10	40	50	70
Prac. umysł. niż. szczebla	22	52	26	96
Pracownicy fiz.- umysł.	29	44	27	74
Robotnicy wykwalifikowani	34	51	15	103
Robotnicy niewykwalifik.	32	63	5	37
Rolnicy	42	53	4	40
Pracujący na własny rach.	15	57	28	46
Bierni zawodowo				
Renciści	41	52	8	129
Emeryci	31	56	14	202
Uczniowie i studenci	14	47	39	78
Bezrobotni	59	31	10	103
Gospodynie domowe i inni	51	33	15	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	22	56	22	177
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	21	48	32	85
sekt. pryw. poza rolnict.	26	46	28	192
prywatnym gosp. rolnym	42	55	3	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	69	30	1	156
276-399	54	33	13	109
400-549	31	56	13	197
550-799	22	56	22	159
Powyżej 799 zł	8	51	41	160
Ocena własnych war. mater.				
Złe	100	0	0	335
Średnie	0	100	0	503
Dobre	0	0	100	198
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	55	19	86
Raz w tygodniu	32	48	20	531
1-2 razy w miesiącu	29	53	17	145
Kilka razy w roku	32	49	18	180
W ogóle nie uczestniczy	45	36	19	93
Poglądy polityczne				
Lewica	30	47	23	301
Centrum	34	50	16	271
Prawica	21	51	28	232
Trudno powiedzieć	44	47	9	231

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

(%)

	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	44	36	8	1036
Płeć					
Mężczyźni	14	44	37	6	491
Kobiety	11	44	35	10	545
Wiek					
18-24 lat	17	59	22	2	148
25-34	19	41	35	4	183
35-44	9	40	44	7	196
45-54	11	40	44	4	211
55-64	6	48	33	13	132
65 lat i więcej	11	38	32	20	166
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	39	39	10	381
Miasto do 20 tys.	6	52	35	6	115
20-100 tys.	15	43	36	7	206
101-500 tys.	14	52	28	7	196
501 tys. i więcej mieszk.	16	39	40	6	138
Wykształcenie					
Podstawowe	11	43	31	15	284
Zasadnicze zawodowe	8	42	44	6	254
Średnie	12	48	35	5	387
Wyższe	28	34	35	3	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	20	38	34	7	70
Prac. umysł. niż. szczebla	24	36	37	3	96
Pracownicy fiz. - umysł.	12	51	35	3	74
Robotnicy wykwalifikowani	15	39	42	3	103
Robotnicy niewykwalifik.	5	48	40	6	37
Rolnicy	5	26	66	2	40
Pracujący na własny rach.	13	39	46	2	46
Bierni zawodowo					
Renciści	9	38	36	18	129
Emeryci	9	43	32	16	202
Uczniowie i studenci	18	67	14	1	78
Bezrobotni	6	53	38	3	103
Gospodynie domowe i inni	11	48	31	10	55
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	11	38	44	7	177
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	24	45	30	1	85
sekt. pryw. poza rolnict.	17	47	33	3	192
prywatnym gosp. rolnym	5	35	55	5	53
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	9	37	41	13	156
276-399	11	42	46	2	109
400-549	14	42	33	11	197
550-799	9	44	41	6	159
Powyżej 799 zł	19	46	30	5	160
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	37	47	9	335
Średnie	11	45	35	8	503
Dobre	24	51	20	5	198
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	8	45	35	12	86
Raz w tygodniu	13	42	36	9	531
1-2 razy w miesiącu	14	48	34	4	145
Kilka razy w roku	10	43	38	8	180
W ogóle nie uczestniczy	14	44	36	6	93
Poglądy polityczne					
Lewica	11	45	39	5	301
Centrum	12	48	36	4	271
Prawica	18	43	33	6	232
Trudno powiedzieć	9	38	34	19	231

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja polityczna** w Polsce:

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	50	21	16	1036
Płeć					
Mężczyźni	15	50	22	13	491
Kobiety	13	50	20	18	545
Wiek					
18-24 lat	22	55	14	10	148
25-34	14	53	18	14	183
35-44	13	47	24	16	196
45-54	14	48	25	13	211
55-64	9	51	23	18	132
65 lat i więcej	11	46	20	22	166
Miejsce zamieszkania					
Wieś	12	46	26	17	381
Miasto do 20 tys.	10	57	12	21	115
20-100 tys.	15	50	19	17	206
101-500 tys.	13	57	16	13	196
501 tys. i więcej mieszk.	22	43	26	9	138
Wykształcenie					
Podstawowe	13	47	19	21	284
Zasadnicze zawodowe	11	48	24	18	254
Średnie	13	52	21	13	387
Wyższe	25	51	19	5	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	47	18	6	70
Prac. umysł. niż. szczebla	17	53	18	12	96
Pracownicy fiz. - umysł.	16	47	20	17	74
Robotnicy wykwalifikowani	7	49	21	23	103
Robotnicy niewykwalifik.	14	45	21	21	37
Rolnicy	10	52	27	11	40
Pracujący na własny rach.	8	55	33	4	46
Bierni zawodowo					
Renciści	14	42	25	19	129
Emeryci	9	50	18	24	202
Uczniowie i studenci	23	64	7	6	78
Bezrobotni	11	50	29	11	103
Gospodynie domowe i inni	19	48	20	13	55
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	45	22	15	177
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	9	55	22	14	85
sekt. pryw. poza rolnict.	14	55	18	12	192
prywatnym gosp. rolnym	10	55	24	11	53
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	15	43	22	20	156
276-399	18	42	22	18	109
400-549	10	49	22	19	197
550-799	17	50	18	15	159
Powyżej 799 zł	15	54	20	11	160
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	43	28	18	335
Średnie	11	53	19	16	503
Dobre	24	51	14	10	198
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	6	52	26	17	86
Raz w tygodniu	15	49	19	17	531
1-2 razy w miesiącu	18	45	23	14	145
Kilka razy w roku	13	51	23	13	180
W ogóle nie uczestniczy	13	54	22	11	93
Poglądy polityczne					
Lewica	18	53	20	9	301
Centrum	14	53	24	8	271
Prawica	12	51	23	15	232
Trudno powiedzieć	9	41	17	33	231